

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikája a polgári védelmi szervezetek fejlesztésén keresztül törekszik az egységes védelmi képesség megteremtésére, az unió gazdasági fejlődésének biztosítására. A magyar polgári védelmi szervezetek az unió biztosította pénzügyi és szakmai lehetőségek kihasználásával növelhetik hatékonyságukat, fejleszthetik kárelhárítási képességeiket. Jelen publikációban a szerzők az Európai Unió polgári védelmi mechanizmusának működését, a magyarországi polgári védelem fejlesztésében való támogatási háttérként való megjelenését vizsgálják. Elemzik továbbá az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikájának hatását a magyarországi önkéntes polgári védelmi szervezetek beavatkozási képességeinek fejlesztésére, illetve a fejlesztés európai uniós szakpolitikájához való kapcsolódási pontjait az előrelépés lehetőségének keresésével. A szerzők az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikája nyújtotta támogatási hátteret javasolják jobban kihasználni.

Kulcsszavak: Európai Unió polgári védelmi mechanizmus, önkéntes polgári védelem, állampolgári öngondoskodás, képzések, gyakorlatok.

Bevezetés

Egy multilaterális együttműködési rendszerben megvalósuló gazdasági közösség tagját érő gazdasági, társadalmi vagy politikai változás kihatással van a közösség tagjainak mindennapi életére. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Nemzetközi Katasztrófa Csökkentési Titkársága (United Nations Office for Disaster Risk Reduction; UNISDR) 2015-ben kiadott Általános Katasztrófabecslési Jelentése (Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction) alapján a 2005–2014 közötti eredményeket átlagolva, minden évben 250–300 milliárd dollár veszteség éri a világ gazdaságát a bekövetkező természeti katasztrófák, cunamik, ciklonok, árvizek miatt. Az előrejelzések ennek növekedését mutatják, az elkövetkezendő évekre a jelentés évi 314 milliárd dollár veszteséggel számol. [1] A jelentés Magyarország tekintetében ugyanezen számítási módszerrel évente 1687,27 millió dollár

kárértéket határoz meg, benne a földrengés okozta kár 123,2 millió dollár, az árvíz okozta kár 1564,07 millió dollár értékű. [2]

Egy állam erőforrásainak szűkössége a kárelhárítás hatékonyságát rontja, a veszteségeket növeli, a pénzügyi hiánnyal küzdő nemzeti költségvetés miatt csak alacsonyabb védekezési szinten tud a katasztrófákkal szemben fellépni, és lakosságvédelmi feladatainak megfelelni. A biztonság hiánya a társadalom részéről ellenállást vált ki, ami az adott állam közigazgatási, gazdasági és társadalmi rendszerének működését akadályozza, illetve nehezíti a nemzetközi együttműködés lehetőségét is. A kárértékszámok növekedése a megelőzés, a védekezés, a kárfelszámolás végrehajtásának, az eljárásrendeknek a fejlesztését kívánja. A Grafjódi–Kátai–Urbán szerzők megállapítása, hogy a katasztrófák esetén a „*költségek sokoldalú (makro- és mikrokörnyezetre gyakorolt hatásainak) vizsgálata globális jelentőséggel bír, és az egyes problémák megoldása nemzetközi együttműködést igényel.*” [3] Következésképpen a kárérték növekedő tendenciájának megállítása, visszafordítása az összefogás, az erők többszörözése lehetőségének kialakításával értelmezhető, ahol a nemzetek közötti együttműködést és tapasztalatcserét, a kockázatok felmérését, a veszély megelőzését és felszámolását közösségi szinten kezelve hajtják végre.

Közösségi szinten a beavatkozás közös standardjainak kidolgozását, a know-how és a legjobb módszertanok terjesztését a nemzetközi válságkezelésben szerepet játszó szervezetek (ENSZ, EU, NATO) által kidolgozott irányvonalak biztosíthatják. Ezen szervezetek az 1990-es évektől kezdve egyre erőteljesebben jelentek meg a polgári védelem, a katasztrófák megelőzése, a veszélyhelyzetek kezelése területén, stratégiát és akcióprogramot alkotnak a katasztrófák sújtotta lakosság és területek segélyezésére, támogatására és a katasztrófák következményeinek a felszámolására. Komparatív előnyük az ENSZ esetében annak globális jellegéből adódik, a NATO-ban a katonai biztonsági területen, az EU-ban pedig a gazdasági-jogi-társadalmi területeket átfogó cselekvési felhatalmazásban rejlik. Mindezek magukban foglalják a kollektív biztonságot, az egységes közigazgatást, az egészségügy kérdéseit, a nőket, a gyermekek helyzetét, a szegénység elleni harcot éppúgy, mint a fejlődés előmozdításának feladatait.

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikája

Az Európai Unió katasztrófák elleni védekezésében a káresetek felszámolása hatékonyságának együttműködésen alapuló fejlesztése kulcsfontosságú. Ezt fejezi ki a 2010. szeptember 21-i európai parlamenti állásfoglalás, amelyben a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepció kiemelten tárgyalja az együttműködés fontosságát „*az információ és a tapasztalat, a technikai és tudományos alkalmazások terjesztésében, valamint a stratégiák összeegyeztetését a beavatkozási képesség javítása céljából.*” [4]

Az Európai Unió valamennyi tagállamának megvannak a humán, pénzügyi és materiális eszközei, eljárásrendjei egy esetleges katasztrófavédelem kezelésére, a következmények felszámolására. A tagállamok által felépített katasztrófavédelmi rendszereket azonban a katasztrófaveszélyeztetettségüknek megfelelően alakították ki, így Európa országai e téren sokszínűséget mutatnak. Míg Dél-Európa területeinek veszélyeztetettségét az erős földrengések, erdőtüzek pusztításai jelentik, addig az északi országoknak technológiai, ember okozta katasztrófavédelem kialakulásával, az ár- és belvizek okozta veszélyhelyzetekkel kell zömével számolniuk. Az eltérő feltételek, de azonos cél összehangolása a szubszidiaritás elvén keresztül valósulhat meg, ahol a katasztrófavédelem a tagállamok feladata, közösségi szinten pedig a koordináció, a tagállami együttműködés támogatása, a tagállami erőfeszítések kiegészítése történik. Erre az alapelvek építve az Európai Közösség 1985-től fontos előrelépéseket tett a természeti, az ember által okozott katasztrófák megelőzése, a védekezésre való felkészülés és a reagálás területén. Az egységes fellépés és kölcsönös segítségnyújtás céljából a tagállamok döntöttek a 24 órás ügyeleti szolgálatról, majd ennek továbbfejlesztésére 1991. július 29-én a 112-es egységes európai segélyhívó szám bevezetéséről, [5] továbbá a tagok és tagjelöltek kapcsolati pontjait bemutató védelmi kézikönyvet adtak ki, szakértői tanulmányprogramokon és közös gyakorlatokon keresztül harmonizálták katasztrófavédelmi rendszereik működését.

Az Európai Tanács 1997. december 19-én kiadott 98/22/EC határozatával adta meg a későbbi mechanizmus működésének alapjait. Az 1998. január 1-jén hatályba lépő első Polgári Védelmi Akció Program támogatási időszakát 1999. december 31-ig határozták meg, további, évenkénti megújítási kitételrel. [6] A program természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezésre való felkészülést, megelőzést, technikai és módszertani fejlesztést célzó projekteket támogatott.

A törekvések irányát mutatja, hogy a polgári védelem területén közösségi cselekvési program létrehozásáról szóló 1999/847/EC határozat [7] az intézkedés 7,5 millió eurós összköltségének 75%-át utalta olyan projektekre, amelyek célja a vészhelyzetekre adott válasz és a vészhelyzeteket követő azonnali közösségi szintű segítségnyújtás technikáinak és módszereinek javítása.

Az együttműködést hangsúlyozandó a határozat kiemelt fontosságú területként kezelte a tagállamok szakértői, műszaki szakemberei és technikusai számára szervezett munkaértekezleteket, továbbképzéseket, amelyek a felkészültség növelése érdekében lehetővé tették az egyes szakterületeken a tapasztalatcserét, a személyi hálózatok létrehozását, veszélyhelyzetek esetén pedig a tagállamok közötti hatékonyabb operatív együttműködés elérését. A szakértők más tagállamok polgári védelmi szolgálataihoz vagy szakmai szerveihez történő küldésével lehetőséget nyitott az alkalmazott technológiák megismerésére és értékelésére, illetve más hasznos alkalmazott megközelítések tanulmányozására.

A 1999/847/EC határozat alapján a 2007/779/EC Euratom tanácsi határozattal [8] átdolgozott 2001/792/EC Euratom tanácsi határozat [9] közösségi polgári védelmi mecha-

nizmust hozott létre, melyben az unió által megadott pénzügyi és szakpolitikai „erőhatás” hivatott mozgásba hozni a közösségi polgári védelmet, annak hatékony válaszadási képessége fejlesztését.

A mechanizmus finanszírozását a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásával a 2007/162/EC Euratom tanácsi határozat biztosította. [10] A határozat uniós pénzügyi támogatás nyújtását írja elő egyrészt a súlyos veszélyhelyzetekre való reagálás hatékonyabbá tételéhez való hozzájárulásként, másrészt a veszélyhelyzetek minden típusára vonatkozó megelőzési és felkészültséget célzó intézkedések hatékonyabbá tétele érdekében.

2013. december 17-én 2014. január 1-jei hatálybalépéssel fogadták el az EU vezető szervezetei által az 1313/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozatot, mely szakpolitikai keret létrehozásával, az anyagi és pénzügyi eszközök összevonásával, integrált rendszerben támogatja a polgári védelmi együttműködés kialakítását az unió és a tagállamok között. [11]

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 196. cikke felhatalmazta az uniót arra, hogy intézkedéseket fogadjon el a kockázatok megelőzése, a polgári védelemben részt vevők felkészítése, a természeti vagy ember által okozott katasztrófák kezelése, a nemzeti polgári védelmi szolgálatok közötti operatív együttműködés, a nemzetközi szintű intézkedések koherenciája kérdésében. [12]

A létrejött szakpolitikai keret akcióprogramjának területei ennek megfelelően a katasztrófák elleni védelem, az ellenálló képesség magasabb szintjének elérése, a katasztrófavédelemben a kockázatmegelőzési, a felkészültséget célzó és a reagálási intézkedéseket összekapcsoló, integrált megközelítés érvényesítése. *„Az uniós polgári védelmi mechanizmus által biztosított védelem elsősorban a személyek, valamint a környezet és a tulajdon – beleértve a kulturális örökséget is – védelmére terjed ki, az unión belül vagy kívül bekövetkező mindennemű természeti és ember által okozott katasztrófa esetén.”* [13]

Ezen szerepének betöltéseként az uniós polgári védelmi mechanizmus a tagállamok polgári védelem terén végrehajtott fellépéseinek támogatásával, összehangolásával és kiegészítésével javítja a természeti és ember okozta katasztrófák megelőzésére, az azokra való felkészülésre és reagálásra szolgáló rendszerek hatékonyságát.

A katasztrófák bekövetkeztekor – az Európai Unió működéséről szóló szerződés 222. cikke, a szolidaritási klauzula végrehajtásának szellemében – az uniós mechanizmus keretében polgári védelmi és más veszélyhelyzeti segítségnyújtás kérhető az érintett ország reagálási képességeinek kiegészítése céljából. [14] A klauzula értelmében, amennyiben egy tagállam civilizációs vagy természeti katasztrófa felszámolására kényszerül, az unió és tagállamai a szolidaritás szellemében közösen lépnek fel. Az unió ez esetben mozgósítja a rendelkezésére álló eszközeit a segítség nyújtására.

Az EU új polgári védelmi mechanizmus szakpolitikája támogató háttérrel jelent azon esetekre, amikor a súlyos katasztrófák felszámolására szükséges erőigények meghaladják bármely tagállam reagálási képességeit, és ennek folytán az érintett tagállam nem tud

egyedül megküzdeni a kialakult veszélyhelyzettel. Az e téren való uniós fellépés jelentős transz- és multinacionális elemmel rendelkező helyzetek kezelését foglalja magában, amelyek szükségszerűen átfogó összehangolást és a nemzeti szinten túlmutató fellépést igényelnek.

Az Európai Bizottság 2016. december 1-jén az Európai Tanács és az Európai Parlament részére átadott éves jelentése alapján 2015-ben az uniós polgári védelmi mechanizmust 25 szükséghelyzetben aktiválták, és 19 közvetlen támogatásra irányuló megkeresést kapott az EU-n belülről és más katasztrófa sújtotta országokból. A menekültügyi válság kezelésére 2015. második felétől Magyarország, Szerbia, Szlovénia, Horvátország és Görögország fordult támogatási kérelemmel a mechanizmushoz. Az uniós költségvetésből 490 ezer EUR-t különítettek el a krízis által érintett országokba irányuló támogatás célba juttatásának finanszírozására. Görögországba sátrakat, ágyakat, hálósákokat, takarókat, higiéniai készleteket, áramgenerátorokat, vízszivattyúkat, tűzoltó és más speciális felszereléseket szállított az Európai Unió természeti támogatásként. Magyarországra, Szlovéniába és Horvátországra a mechanizmusban részt vevő országoktól a menekültek és menedékkérők érkezésének könnyebb kezelése érdekében téliesített sátrak, ágyak és takarók formájában érkezett támogatás. [15]

A szakpolitika alapelve a kölcsönösség, az uniós szervezeti egység, és az állampolgárok közötti kétirányú kommunikáció. Ezen alapelv értelmében zajlott a 2016. november 24. és 2017. február 23. között az a közbülső konzultáció (Open Public Consultation on the Interim Evaluation of the Union Civil Protection Mechanism), melynek keretében az unió a mechanizmus elmúlt háromévi működésének értékelését kérte a szakértőktől, szervezetektől, és az állampolgároktól az eredményesség, a hatékonyság, a relevancia, a koherencia, és az uniós hozzáadott érték tekintetében. [16]

A szakpolitika prioritásai

Információ megosztása, kommunikációs csatorna biztosítása

Ennek a feladatrendszernek az infrastrukturális hátterét a 2013-ban felállított Veszélyhelyzet-kezelési Koordinációs Központ (European Response Coordination Centre – ERCC) biztosítja, mely az EU 24 órás munkarendben működő polgári védelmi ügyeleti, készenléti szolgálata. Feladata a tagállamokkal és a polgári védelemben együttműködő nemzetközi szervezetekkel való folyamatos kapcsolattartás, a beérkező segítségkérések, és segítségnyújtások koordinálása. Feladata továbbá a humanitárius segítségnyújtási események elemzése, illetve prognózisok készítése és a tagállamokkal való megosztása az ERCC és a tagállamok kijelölt nemzeti kapcsolati pontjai között kiépített Közös Veszélyhelyzeti

Kommunikációs és Tájékoztatási Rendszeren (Common Emergency Communication and Information System – CECIS) keresztül.

A megelőzéspolitika közösségi szintre emelése

A tagállamok kockázatelemzéseik és kockázatkezelési tervezésük összefoglalóját három évente megküldik a Bizottságnak, ezzel hozzájárulnak a közösségi kockázatkezelési képesség megalkotásához.

Magyarország kormánya 2014-ben küldte meg a BM OKF vezetésével működő tárcaközi bizottság által előkészített jelentését a nemzeti katasztrófakockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről, melyben azonosították a veszélyeket és kockázatokot, bemutatták a kockázatelemzések eredményeinek kiértékelését, illetve a képességek elemzését.

A jelentés a kockázatokot

- a természeti események (szélsőséges időjárás, vizek kártételei, földtani kockázatok, járványok, úridőjárás),
- súlyos balesetek (veszélyes anyagok, közlekedési baleset, nukleáris baleset), illetve
- szándékos cselekmények (terrorizmus, kibertámadás, biztonságpolitikai válság, energiaellátási válság) kategóriákba sorolva azonosította. [17]

A közösségi fellépés kereteinek megteremtése

A tagállamok erőforrásaira felépített Polgári Védelmi Modulok, valamint a műszaki segítségnyújtási és támogató csoportok olyan erő-eszköz csoportosítások, melyeknek kiemelkedő az együttműködési képessége mind egymás között, mind más nemzetközi szervezeti reagálási csoportok tekintetében, így egy adott katasztrófa speciális körülményeit is figyelembe véve, velük rövid időn belül kialakítható a hatékony beavatkozás. 2007-től 2013-ig megtörtént a modulokra vonatkozó iránymutatások és működési eljárások kidolgozása, és 2013 decemberében a részt vevő államok már 150 modullal és tíz támogatócsoporttal rendelkeztek. [18]

Az Európai Veszélyhelyzet-reagálási Kapacitás (European Emergency Response Capacity) a tagállami reagálási kapacitásokból létesített összevont, önkéntes eszköztár, melynek keretében a résztvevők kötelezettséget vállalnak különböző kapacitástípusok lebiztosítására és az uniós polgári védelmi missziók keretében történő felhasználásukra. Az Európai Bizottság az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi politikáiról, valamint ezek 2015. évi végrehajtásáról szóló éves jelentésében, 2015 végén 21 típusú eszközmodul és más reagálási kapacitás nyilvántartásba vételéről tett jelentést.

Prognózisa alapján az összevont eszköztár-kapacitás célja 2020-ra 41 fajta eszközmodul elérése. [15]

Ugyanakkor az Európai Számvevőszék 2016. évi jelentésében kevésnek minősítette a 21 eszközmodult, megállapította, hogy az Európai Bizottság a vizsgált beavatkozások során csak korlátozott mértékben tudta ajánlásait megtenni ezek bevetésére vonatkozóan. A vizsgálat feltárta, hogy a reagálási egységek regisztrálásával és tanúsításával kapcsolatos közösségi és nemzeti szintű adminisztrációs út lerövidítésével lehet az eszközök körének bővülését elérni. [19]

Nemzeti katasztrófaelhárítási kapacitás erősítése

Az Európai Bizottság 2015. február 27-én az Európai Tanácsnak és az Európai Parlamentnek előterjesztett jelentésében megállapítja, hogy a katasztrófa közvetlen hatásai kezelésének felelőssége a részt vevő államokat, illetve a katasztrófa bekövetkeztének helye szerinti országot terheli. [15] Az Európai Bizottság szubszidiaritás elvén alapuló megközelítést követve, a közösségi védekezés helyi alapjai megteremtésének fontosságát értékelve az unió polgári védelmi szakpolitikájában a nemzeti katasztrófaelhárítási kapacitás erősítése mind az egyéni, mind a szervezeti szinten történő fejlesztésben megjelenik. A mechanizmus elméleti és gyakorlati részből álló, többlépcsős képzési programot működtet a tagállamok által delegált szakmai, értékelő és koordinációs szakértők és csoportvezetők részére, ami a nemzetközi egységek humán erőforrásának szakmai minőségét hivatott biztosítani és emelni. A szervezeti szintű fejlesztés lényeges elemeit az éves kiírásban megjelenő tudástranzsferekre, felkészülésekre és a gyakorlatokra kiírt pályázatokra való jelentkezések képezik.

Önkéntes polgári védelmi szervezetek kapcsolódása

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikájának hatékonysága függ attól a kapcsolattól, mely a katasztrófa megelőzésére, felszámolására hatást gyakorló intézkedések kidolgozásában és végrehajtásában részt vevő szereplők között alakul ki. E szereplők között kiemelt fontosságú a mentőcsapatok szerepe.

Mint minden szubszidiaritáson alapuló munkaforma, a polgári védelem területe sem nélkülözheti az állampolgárok aktív szerepét, ebből következően a fejlesztési törekvések befogadói oldalán szerepet vállaló civil szervezetek közvetítő elemként jelennek meg az öngondoskodó állampolgárok és az Európai Unió között. Egy demokratikus berendezkedésű államban a polgároknak természetes igénye, hogy saját környezetükben maguk határozzák meg a szükséges változásokat, az őket közvetlenül érintő kérdésekben

önállóan döntsenek. A katasztrófák elleni önvédelmi készséget, a polgári öngondoskodást az állami, önkormányzati szektornak támogatni kell, hiszen e törekvések erősítik, tartalommal töltik fel a hatóság lakosságvédelmi intézkedéseit. Hazánkban a polgári védelmi tevékenység állami irányítója kormány, a Belügyminisztérium, a megyei és a helyi védelmi bizottságok, a település polgármestere, természetesen a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság irányítási szintjeinek a közreműködésével. A civil szervezeti oldal vezető szereplője pedig e téren a Magyar Polgári Védelmi Szövetség (MPVSZ). Elmondható, hogy a BM OKF és az MPVSZ együttműködésének központjában is az öngondoskodó állampolgár attitűdjét támogató új biztonságpolitikai kultúra áll.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 2. Értelmező rendelkezések 3. § 19. pontja alapján az *„önkéntes mentőszervezet: különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés.”* [20]

A definíció alapján megállapítható, hogy a polgári védelmi feladatokat ellátó önkéntes szervezetek folyamatosan fejlesztett technikai és humán erőforrás-képességekkel kell hogy rendelkezzenek, vállalva a civilizációs és természeti katasztrófák elleni védekezés területén megvalósuló szerepvállalásuk felelősségét. [21] Beavatkozásuk feltétele a megfelelő szintű és tartalmú felkészítés, képzés, a folyamatos és pontos logisztikai háttértámogatás, a feladat-végrehajtáshoz szükséges anyagi-technikai készletek, a korszerű híradó és informatikai rendszer, melynek megléte függ a szervezet szintjétől és alapvető tevékenységétől.

Az önkéntes mentőszervezeteket működésük alapján központi, területi és helyi szintre osztjuk fel. Központi szinten az önkéntes szervezeteket a nehéz kutató-mentő besorolású mentőszervezet, a HUNOR (Hungarian National Organisation For Rescue Services) és az önkéntes különleges kutató-mentő egységek alkotta közepes kutató-mentő csapat, a HUSZÁR képviseli. Nemzetközi és nemzeti bevetésű riasztásuk, vezetésük és irányításuk a gyorsreagálási képesség biztosítása érdekében központosítottan, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által történik. [22]

A területi szintet a több védekezési szakterületet is magában foglaló megyei mentőcsoportok alkotják, melyek felkészültségük folytán védekezésben mind a megye közigazgatási területén, a megye közigazgatási határain kívül, országhatáron belül, mind pedig a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet 66. § alapján katasztrófa sújtotta szomszédos ország területén alkalmazhatóak.

Helyi szinten jellemzően a működésileg lefedett terület legnagyobb veszélyforrása által meghatározott beavatkozási területen a járási és a települési mentőcsoportok vesznek részt a védekezésben. Hornyacsek Júlia erről így ír: *„Helyi szinten a települések védelmi (polgári védelmi, katasztrófavédelmi) feladatai alapvetően a települések veszélyeztetett-*

ségétől függnnek, de befolyásolják azokat a védelem területeivel és feladataival kapcsolatos különböző jogszabályi rendelkezések és előírások is.” [23]

Az alapvető tevékenység kialakításának kérdésében a szakmai követelményeket a nemzeti minősítéshez szükséges követelményszintről rendelkező 6/2013. (X. 31.) BM OKF utasítás adja meg. A szervezeti és műveleti irányelv ajánlásként hét szakterületet fogalmaz meg:

1. alapvető vízkárelhárítási tevékenység,
2. árvízi és vízi mentési tevékenység,
3. bűvártevékenység,
4. kötéltechnikai mentő tevékenység,
5. mentőkutyás tevékenység,
6. műszaki mentő tevékenység,
7. városi kutató és mentő tevékenység.

Az irányelvben szereplő kategóriák az ENSZ Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatala (United Nations Office for the Humanitarian Affairs) részeként működő Nemzetközi Kutatási és Mentési Tanácsadó Csoport (INSARAG) által kidolgozott *Irányelvek és Módszertanban* mint hatályos nemzetközi beavatkozási standardok jelennek meg. Az Európai Bizottságnak az unió polgári védelmi mechanizmusáról szóló tanácsi határozat végrehajtási határozatában az INSARAG iránymutatás mint az uniós polgári védelmi modulok felépítésének meghatározó szakmai eleme jelenik meg, ami a hazai polgári védelmi önkéntes szervezetek számára a nemzetközi mentési munkában való részvétel lehetőségét jelenti. [24]

A tevékenységek alapján felépített felszerelési háttér alapvetően behatárolja a mentőszervezetek beavatkozási, szerepvállalási lehetőségeit. A speciális mentési feladatok ellátására létrehozott gyorsreagálási képességű, országos rendeltetésű hivatásos nehéz városi kutató-mentő szervezet, a HUNOR és az önkéntes közepes városi kutató-mentő szervezet, a HUSZÁR, helyi, területi, akár több megyét érintő országos szintű, szükség szerint külföldön bekövetkezett veszélyhelyzetek felszámolásában való képességgel rendelkeznek. A nehéz és a közepes városi kutató-mentő csapat minősítésű szervezetek alaprendeltetésének megfelelő beavatkozásához az erőforrásokat, az anyagi és technikai feltételeket elsődlegesen a BM OKF Gazdasági Ellátó Központ biztosítja. Ez a támogatási háttér jelenik meg Horváth Zoltán tudományos cikkében is. A „*BM OKF GEK már a felkészülés időszakában beszerzi, tárolja és kérésre a HUNOR rendelkezésére bocsátja az alkalmazáshoz szükséges erőforrásokat, valamint saját állományából a mentőszervezet logisztikai szervezetébe beosztott szakembereket.*” [25] Az INSARAG Irányelvek és Módszertannak megfelelően a szervezetek képessége kiterjed a keresőkutyákkal és műszaki kereső berendezésekkel történő kutatásra, a nagy tömegű tereptárgy megemelésével történő mentésre, vasbeton és acélszerkezetek bontására, kötelekkel végzett speciális műveletek, dúcolási

szakműveletek végrehajtására, veszélyes anyagok kimutatására és elkülönítésére, újra-élesztési és életben tartási szakműveletek végrehajtására. [26]

A területi szintet képviselő megyei mentőcsoportok a megalakítási hely szerinti megye katasztrófák elleni védelmét szolgáló önkéntes civil szervezetek, amelyeknek képességeit a megye veszélyeztettségére adott válaszként alakítják ki. Ezek a csapatok a szakfeladataik ellátásán keresztül az elsődleges beavatkozó erők képességeinek kiegészítésére is alkalmasak. A megyei mentőcsapatokba beosztott tagszervezetek alapállapotban (riasztáson kívüli időszak) az egyénileg vállalt feladataikat hajtják végre, normál időszakban a védekezésben a katasztrófavédelmi törvény 18. § (2) bekezdése alapján a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének értesítése alapján vesznek részt, illetve veszélyhelyzetben a katasztrófavédelmi törvény 46. § (5) bekezdése szerint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője intézkedik bevonásukról. [19]

Ez a megosztott tevékenység a felszerelési költségek megosztására is hatással van. A területi mentőszervezetek felszerelését egyrészt a nemzeti és nemzetközi pályázati rendszereken keresztül, másrészt a Megyei Védelmi Bizottság elnökének rendelkezésre álló védelmi igazgatási felkészítési keretéből történő támogatásból alakítják ki és fejlesztik.

A helyi veszélyeztettség elleni védelemre megalakított önkéntes járási és települési mentőcsoportok képességkialakításának támogatása – esetlegesen közhasznúsági kiemeléssel megerősített – civil szervezeti jogállásukon keresztül, speciálisan e célra meghirdetett helyi, regionális, nemzeti és – megfelelő konzorciumi háttér összeállításával – nemzetközi pályázatok elnyerésével valósul meg.

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikájának támogatási rendszere

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikája pályázati rendszerén keresztül teremti meg a helyi, területi és nemzeti önkéntes polgári védelmi szervezetek védelmi képességeinek fejlesztését, ezen keresztül az európai együttműködési és védelmi képességek kialakítását. A polgári védelmi mechanizmus éves munkatervben határozza meg támogatási prioritásait, és az ehhez rendelhető összegeket, mely kategóriák a hosszú távú fejlesztési tervezhetőség elősegítésére a mechanizmus hétéves munkaciklusán belül változatlanok. 2017. évi munkatervében az unió a megelőzés és felkészítés, a katasztrófák kezeléséhez szükséges kapacitásfejlesztés (2017. évi költségvetés: 8,6 millió euró), és a gyakorlatok (2017. évi költségvetés: 4,9 millió euró) témakörében határozta meg támogatási céljait.

A megelőzés területén a városi környezetben bekövetkező katasztrófák felszámolására, a meglévő ismeretek és a bevált gyakorlatok helyi fórumokon való multiplikálására, helyi éghajlati változás kapcsán alkalmazkodási stratégiák kidolgozására, a kockázatfel-

mérések és a kockázati menedzsment képességek fejlesztésére irányuló javaslatokat fogadják be. A felkészülési projektek a határokon átnyúló polgári védelmi együttműködésre, regionális együttműködésre, a kölcsönös átjárhatóság és felkészültség tervezésére fókuszáló projektjavaslatokra vonatkoznak.

A megelőzési és felkészülési, unión belüli projektekre elkülönített keretösszeget az 1. táblázatban foglaltak alapján osztják fel. [27]

1. táblázat. Az EU megelőzési és felkészülési célra elkülönített keretösszegei [forrás: EU CPM 2017. évi munkaterv C(2016) 7805 final]

A fellépés megnevezése	Összeg (EUR)
Megelőzési projektek	2.800.000
Katasztrófamegelőzés tudásbázisának fejlesztése	300.000
Az ER Koordinációs Központ fejlesztése	800.000
Észlelő és korai figyelmeztető rendszerek vizsgálata, fejlesztése	1.600.000
Közös Kommunikációs és Információs Központ (MIC) továbbfejlesztése	300.000
Kiképzés	4.900.000
Képzési hálózat létrehozása	200.000
Polgári védelmi mechanizmus gyakorlatok	3.600.000
Polgári védelmi modulok gyakorlatai, technikai segítségnyújtás, támogató csoportok és EU polgári védelmi csapatok (EUCPT) gyakorlatai	4.650.000
Az európai veszélyjelző kapacitás fejlesztés	3.000.000
Reagálási kapacitások hiányosságának azonosítása	2.400.000
Felkészülési projektek	2.900.000
Jó gyakorlatok átvételi programja, technikai műhelyek, képzés, gyakorlatok és tanácsadók fogadása	550.000
Kampányprojektek, jó gyakorlatok terjesztése	150.000
CECIS tárhely, ERCC biztonság és ellenálló képességének fejlesztése	300.000
A szakértői értékelések, szakértők cserék programja	5.000

A katasztrófavédelmi felkészülés szempontjából a különböző gyakorlatok nagy jelentőséggel bírnak. A szimulációs gyakorlatok célja a tagállamok reagálási kapacitásának fejlesztése, a polgári védelmi segítségnyújtási beavatkozások összehangolására vonatkozó

közös megközelítés létrehozása. A gyakorlatokra vonatkozó felhívás alatt megjelenő projekteknek törekedni kell a komplexitásra, az EU szintű gyorsreagálási képességhez való kapcsolódási pont kialakítására, illetve az EU polgári védelmi modulok interoperabilitási képességének erősítésére. A gyakorlatok rendszerének EU szakpolitikai törekvések között elfoglalt helyét mutatja, hogy a megelőző tervezési időszakban, 2007 és 2013 között beadott 58 ajánlatból 31-et támogattak.

Javaslataink a mentőszervezetek EU projektkeretének felhasználására

A polgári védelmi mechanizmus projektfelhívásai a szervezetek eszközfejlesztését csak indirekt módon támogatják, ugyanakkor a humán erőforrás képzettségének, illetve a hivatásos-önkéntes vagy különböző nemzetek közötti együttműködési képesség fejlesztésével jelentős hozzáadott értékkel növelik az önkéntes mentőszervezetek beavatkozási potenciálját. A támogatások lehívásának, eredményes feldolgozásának követelménye a projektmenedzseri képességekkel rendelkező humán erőforrás megléte, a nemzetközi konzorcium kiépítése, illetve a szakpolitikai céloknak megfelelő projektjavaslat. Ezen kritériumrendszer felépítésére fogalmazzuk meg javaslatainkat, bemutatóva a gyakorlat témakörében megjelenő projektlehetőséget.

1. A projektmenedzsmenti és partnerségi háttér kiépítése

Az önkéntes mentőszervezet projektmenedzseri képessége kialakítható megfelelő képességekkel rendelkező önkéntesek bevonásával vagy projektépítésben tapasztalattal rendelkező szakmai szervezetek partnerségével. E feladatra példaként említhető a Magyar Polgári Védelmi Szövetség. Az MPV SZ az Önkéntes Polgári Védelmi Szervezetek Európai Fórumának vezetőjeként célként fogalmazta meg *„az önkéntes polgári védelmi szervezetek hatékony nemzetközi együttműködésének kialakítását, fejlesztését – különös tekintettel a regionális kapcsolatokra, illetve az azonos veszélyeztetettségű országokra, a nemzetközi tapasztalatcserét, a szervezetek katasztrófhelyzetekben kifejtett operatív tevékenységét a lakosságvédelmi, mentési, kitelepítési és elhelyezési, ellátási és egyéb tevékenységeket illetően”*. [28] Mindezek alapján az MPV SZ projektbe vonása előremutató partnerséget biztosíthat.

2. Partnerség kialakítása

A projektkonzorcium kiépítésében javasolt a hazai és külföldi szakmai szervezeteken kívül a szakmai felsőoktatási intézmények bevonása is. Kapcsolódva az Endrődi–Ambrusz–Muhoray szerzők által a Nemzeti Közszolgálati Egyetem *Vihar 2016* elnevezésű közös közszolgálati gyakorlat eredményeiből levont következtetéshez, egy gyakorlat kiemelkedő alkalmat nyújthat az abban részt vevő

felsőoktatási hallgatóknak, hogy hivatásrendi feladataik feldolgozását hatékonyabban tudják végrehajtani. [29]

3. Projekt felépítése

Az EU polgári védelmi közösségi mechanizmus irányelveit követő, példaként felvázolt gyakorlat forgatókönyve a projektkiírás feldolgozásának modelljén keresztül a mechanizmus prioritásainak tevékenységben való megjelenését mutatja be, a magyar Hajdú-Bihar megye és a romániai Bihor megye területi sajátosságaira építve.

A gyakorlat célja: az állampolgárok és a civil szervezetek bevonása az integrált katasztrófavédelmi és a nemzetközi veszélyhelyzet-kezelési rendszerbe. Fő elemei a nemzetközi terepen történő vezetési és kommunikációs gyakorlat szimulálása, a legkorszerűbb infokommunikációs rendszerek gyakorlati alkalmazása, a műszaki intervenció csapatok együttműködése, a lakosság és a média tájékoztatása.

A gyakorlatban javasolt fókuszálni és eredménymutatókat rendelni a vezetés-irányításra kialakított közös eljárásmódhoz, a nemzetközi humanitárius segítségnyújtás alkalmazásának lehetőségeihez és a korszerű információs technológiai és kommunikációs rendszerek használatához.

Az alapfelvetés komplex katasztrófahelyzetet modellez, a Bihar hegység keleti részén történt földrengés és következményeinek (vízátározó gátszakadása, súlyos ipari és közlekedési baleset, kiterjedt erdő- és bozóttüzek) kezelését célozza.

A modell egy elképzelt országot ért földrengés és annak hatására kialakult katasztrófahelyzet kezelését szimulálja úgy, hogy a valós helyzetben aktivizálni kell a közösségi mechanizmust nemzetközi segítségkérés céljából. A gyakorlatot Románia és Magyarország területén hajtják végre, amelynek során a katasztrófa sújtotta ország segítséget kér az EU-országoktól, elsődlegesen Ausztriától, Szlovákiától, Szlovéniától, Olaszországtól, Lengyelországtól. További segítséget a Monitoring és Információs Központon keresztül kér, a Közös Veszélyhelyzeti Kommunikációs és Információs Rendszert (CECIS) alkalmazza a katasztrófakezelésre.

A feltételezett helyzet, szimulációs gyakorlat

2017. május 8-án, helyi idő szerint 16 óra 36 perckor a Richter-skála szerinti 5,7-es erősségű földrengés rázza meg a térséget. A földrengés epicentrumában az épületek jelentős része összedől, romosodik, a lakosság a romok alatt reked. A helyi infrastruktúra, illetve közigazgatási létesítmények jelentős része károsodott, egy része megsemmisült, az úthálózat részben használhatatlanná vált, a távközlési eszközök üzemképtelenné válnak.

A projekttevékenység végrehajtásának elemei

A földrengés körzetében megindulnak a mentő, tűzoltó és lakosságvédelmi műveletek a helyi erők bevetésével. A nemzeti hatóság (Local Emergency Management Agency, LEMA) átcsoportosítja erőit, de ezek elégtelenek a feladat ellátására és nemzetközi segítséget kér. A kormány döntése alapján az ENSZ-hez és az EU-hoz fordulva kér nemzetközi segítséget. A segítségkérés kiterjed városi kutató-mentő csapatok (kutyás kereső, műszaki mentő), egészségügyi komplex csapatok, logisztikai támogató csapatok kérésére.

A LEMA a veszélyhelyzet kihirdetésével egy időben meghatározza a kárfelszámolás-hoz szükséges erő-eszközöket, mozgósítja valamennyi forrását. Felállítják a helyi műveleti koordinációs központot, az OSOCC-t (*On-Site Operations Coordination Centre*) a LEMA alárendeltségében, amely majd végzi a nemzetközi csapatok kárterületi tevékenységének az irányítását. A kárhelyszínek folyamatos felderítéséhez igénybe kell venni a légi felderítő és speciális kutató-mentő komponenseket, a vezetési pont és a csapatok között valós idejű infokommunikációs hálózatot kell szervezni.

Az EU Monitoring Információs Központja (Monitoring Information Centre, MIC) adatbázisa alapján megtörténik a környező tagállamok irányába a felhívás a mozgósításra. A riasztási fázis után az erők megérkeznek Debrecenbe és felkészülnek a feladatra. Összekötő csoport érkezik a kárterületre, és a helyi hatóság vezetője – mivel a területen alapvető infrastruktúrák sérültek – kéri a nemzetközi erők gyülekeztetését a magyar oldalon, egyben tájékoztatja a csoportot, hogy egy víztározó kritikusan sérült, gátszakadása esetén magyar területeket és településeket is veszélyeztethet.

A Bihar hegység területén több helyen lakosságot és turistákat vágott el a földmozgás, az erdő- és bozóttüzek, hegyi barlangi mentés és tűzoltó erők szükségesegek. A tározó átvizsgálására kevés a búvárcapacitás és az esetleges gátszakadás következtében keletkező gyors árvíz egyrészt az elvezető folyó felső szakaszán vízi mentést az alsó szakaszokon árvízvédelmi intézkedéseket követel. A földrengés következtében a város közelében lévő víztározóban gátszakadás miatt a kisebb településeket elöntötte a víz. Az ár- és belvízi védekezés munkálatai mellett problémát jelent, hogy magas a talajvíz.

Az intézkedések és műveletek közben a segítségnyújtás időszakában súlyos közúti, veszélyesáru-szállítási baleset következik be, mely súlyos romosodást, erdőtüzet, majd jelentős környezeti károkat okoz, és igényli városi kutató-mentő műveletek alkalmazását. A helyi mentő-mentesítő kapacitás kibővítéséhez mobil mérőállomásokat, mentesítő egységeket, egészségügyi és ellátó komponenseket kell a helyszín közelében telepíteni és működtetni. Szükségessé válik az érintett veszélyeztetett lakosság kimenekítése, ideiglenes elhelyezése, ellátásának biztosítása. A megyei katasztrófavédelmi igazgatóság a kijelölt objektumok adatbázisainak aktualizálásával megteremti annak lehetőségét, hogy a veszélyeztetett területeken élő lakosságot a befogadó településeken mihamarabb elhelyezzék.

A projekt végrehajtását javasolt a nemzetközi komplex mentőcsapatok, a hivatásos helyi erők és az önkéntes mentőszervezeteken túl a nem kormányzati szervezetek, és a kötelező polgári védelmi szervezetek bevonásával tervezni, modellezve így a veszélyhelyzetben megjelenő, széles társadalmi alapokon nyugvó, koordinált állampolgári öngondoskodás megjelenését.

Következtetések összegzése

A lakosság életének, anyagi javainak védelme érdekében szükséges a katasztrófák megelőzésének, hatékony felszámolásának képességét folyamatosan fejleszteni. Napjainkban az államok úgy a természeti, mint a civilizációs, de a szándékos cselekmények által is egyre nagyobb és gyakoribb kihívásokkal szembesülnek, melyek megoldása csak az állami szervek irányításával, a társadalom széles rétegeire kiterjedő beavatkozási képesség elérésével és nemzetközi összefogással kezelhetők.

A katasztrófák elleni védekezés képességének fokozása az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikájának is középpontjában áll.

Az Európai Unió tagállamai rendelkeznek azon humán, pénzügyi és anyagi eszközökkel, melyek egy esetleges katasztrófa-helyzet kezeléséhez, a kialakult következmények megszüntetéséhez szükségesek. Ugyanakkor az eltérő feltételek eltérő beavatkozási potenciált jelentenek, ami gátját képezheti egy európai szintű védekezésnek, ahol valamely tagállam megsegítésére érkező nemzetközi csapatoknak összehangolt, egymást kiegészítő feladatok végrehajtását kell megvalósítani.

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikájának szándéka az azonos célok közösségi szinten történő összehangolása, az információ megosztása, a kommunikációs csatornák biztosítása, a megelőzési politika közösségi szintre emelése, a közösségi fellépés kereteinek megteremtése, a nemzeti katasztrófaelhárítási kapacitás erősítése, melynek alapja a beavatkozó erők együttműködési képességének megléte. Ezen képességek fejlesztésére az unió tudástranszferek, felkészülések és gyakorlatok végrehajtására kiírt pályázatokat tesz közzé, amelyek lényeges eleme a nemzetközi körben történő feldolgozhatóság, ezzel is erősítve a közös európai fellépés munkakörnyezetét.

Az önkéntes polgári védelmi szervezetek a lakosság alapvető önvédelmi igényének a védekezésben teret adó egyesületi formák, amelyek beavatkozási képességét nagyban befolyásolja technikai-műszaki és humán erőforrás képességének fejlettsége.

Az önkéntes polgári védelmi szervezetek – hivatásos szakmai oldalról a BM Országos Katasztrófavédelmi Igazgatóság, civil szakmai oldalról a Magyar Polgári Védelmi Szövetség, oktatási oldalról pedig a Nemzeti Közszerelési Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet szakmai partnerségi támogatásában, az európai polgári védelmi szakpolitika – ismeretében hatékonyan jelenhetnek meg az EU ezen támogatási területének felhasználásában.

Kiemelten fontosnak tartjuk mindezzért feltárni a polgári védelem területén szereplő szervezetek, természetes és jogi személyek, szakértők közötti helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi kapcsolódási pontokat, azokat a szakmai csatornákat, amelyek a katasztrófák elleni védekezés európai fejlesztési területein való megjelenést biztosítják. Ehhez célszerű javaslatot teszünk egy EU-projekt anyagi forrásainak önkéntes mentőszervezetek általi eléréséhez szükséges szimulációs gyakorlat tematikájára.

Az Európai Unió polgári védelmi szakpolitikája nyújtotta támogatási hátteret javasoljuk jobban kihasználni, ez lehetőséget biztosít a beavatkozó szervezetek közötti munkakapcsolat kialakítására, fejlesztésére, így nemzetközi szinten, egyes szervezetek jó gyakorlatainak megismerésével, a módszerek fejlesztésével, új tudás beépítésével az önkéntes szervezetek hatékonyabban tudják betölteni biztonságpolitikai szerepüket.

Irodalomjegyzék

- [1] Global assessment report on disaster risk reduction 2015, United Nations Office for Disaster Risk Reduction, 2015, 316. www.unisdr.org/we/inform/publications/42809
- [2] GAR 2015 Country at risk. Hungary www.preventionweb.net/english/hyogo/gar/2015/en/profiles/GAR_Profile_HUN.pdf
- [3] Grafjódi I. – Kátai-Urbán L.: Katasztrófák gazdasági aspektusainak vizsgálata, különös tekintettel a környezeti katasztrófák és ipari balesetek vállalati versenyképességet befolyásoló hatásaira. *Hadmérnök*, 2. évf. 2. szám, 2007, 5–12.
- [4] Az Európai Parlament 2010. szeptember 21-i állásfoglalása a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló közösségi koncepcióról szóló bizottsági közleményről (2009/2151(INI)) 7. pont. www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0326+0+DOC+XML+V0//HU#def_1_1 (a letöltés időpontja: 2017. 02. 16.)
- [5] 91/396/EEC: Council Decision of 29 July 1991 on the introduction of a single European emergency call number. Official Journal, No. L 217, 06/08/1991, 0031–0032.
- [6] 98/22/EC: Council Decision of 19 December 1997 establishing a Community action programme in the field of civil protection. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31998D0022> (a letöltés időpontja: 2017. 01. 05.)
- [7] 1999/847/EC: Council Decision of 9 December 1999 establishing a Community action programme in the field of civil protection. Official Journal, No. L 327, 21/12/1999, 53.
- [8] 2007/779/EK, Euratom határozat (2007. november 8.) a közösségi polgári védelmi mechanizmus kialakításáról. HL L 314, 2007. 12. 01., 9.
- [9] 2001/792/EK határozata (2001. október 23.) polgári védelmi segítségnyújtási beavatkozások terén a fokozott együttműködés előmozdítását segítő közösségi eljárás kialakításáról. HL L 297, 2001. 11. 15., magyar nyelvű kiadás: 19. fejezet, 6. kötet, 90.
- [10] 2007/162/EK, Euratom határozata (2007. március 5.) a polgári védelmi pénzügyi eszköz létrehozásáról. HL L 71, 2007. 03. 10., 9.
- [11] Az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról. *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, L 347/924. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013D1313> (a letöltés időpontja: 2017. 01. 05.)
- [12] Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. 2010/c 83/01, 1. fejezet XXIII. cím, 196. cikk. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.HUN&toc=OJ:C:2010:083:TOC#C_2010083HU.01004701 (a letöltés időpontja: 2017. 01. 05.)
- [13] OFK, Polgári Védelem: Európai Unió rendszere. www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_nemzetkozi_eu (a letöltés időpontja: 2017. 01. 06.)

- [14] Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egyes szerkezetbe foglalt változata. 2010/c 83/01, 3. fejezet, VII. cím, 222. cikk. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2010.083.01.0001.01.HUN&toc=OJ.C:2010:083:TOC#C_2010083HU.01004701 (a letöltés időpontja: 2017. 01. 05.)
- [15] COM (2016) 71 final, A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. Éves jelentés az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi politikáiról, valamint ezek 2015. évi végrehajtásáról. Brüsszel, 2016. december 1. <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/HU/COM-2016-751-F1-HU-MAIN-PART-1.PDF> (a letöltés időpontja: 2017. 01. 04.)
- [16] Interim Evaluation of the Union Civil Protection Mechanism, Consultation Strategy. http://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/consultation_strategy.pdf (a letöltés időpontja: 2017. 02. 28.)
- [17] Jelentés Magyarország nemzeti katasztrófa-kockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről. www.katasztrofavedelem.hu/letoltes/szervezet/20140718-katasztrofakockazatterkelesrol-jelentes.pdf (a letöltés időpontja: 2017. 02. 28.)
- [18] COM (2015) 61 final, A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, az uniós polgári védelmi mechanizmusnak, valamint a Polgári Védelmi Pénzügyi Eszköznek a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó utólagos értékelése. Brüsszel, 2015. február 27. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6666-2015-INIT/hu/pdf> (a letöltés időpontja: 2017. 01. 06.)
- [19] Az Európai Számvevőszék 2016. évi különjelentése 30. pont. www.eca.europa.eu/Lists/ECA-Documents/SR16_33/SR_DISASTER_RESPONSE_HU.pdf (a letöltés időpontja: 2017. 02. 06.)
- [20] 2011. évi CXXVIII. törvény A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról. *Magyar Közlöny*, 2011/113, 28842–28891.
- [21] Kiss B. – Muhoray Á.: A hazai kutató-mentő szervezetek. *Hadtudomány*, 24. évf. 1–2. szám, 92–107.
- [22] Endrődi I.: *A katasztrófavédelem feladata, és szervezetrendszere*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Vezető- és Továbbképzési Intézet, Budapest, 2013.
- [23] Hornyacsek J.: *A települési védelmi képességek a katasztrófa-kihívások tükrében*. „Biztonságunk érdekében” Oktatási és Tanácsadó Tudományos Egyesület, Budapest, 2010.
- [24] 2014/762/EU: A Bizottság végrehajtási határozata (2014. október 16.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 2004/277/EK, Euratom és a 2007/606/EK, Euratom bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32014D0762> (a letöltés időpontja: 2017. 01. 06.)
- [25] Horváth Z.: *A HUNOR hivatásos katasztrófavédelmi mentőszervezet logisztikai támogató rendszerének kialakítása, feladatai, a BM OKF gazdasági ellátó központ szerepe a megvalósításban*, 23–34. http://epa.oszk.hu/02700/02735/00075/pdf/EPA02735_katonai_logisztika_2013_1_023-034.pdf (a letöltés időpontja: 2017. 01. 06.)
- [26] www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=polgarivedelem_hunor (a letöltés időpontja: 2017. 01. 06.)
- [27] C (2016) 7805 final Commission Implementing Decision of 6.12.2016 adopting the Annual Work Programme 2017 in the framework of Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council on a Union Civil Protection Mechanism. http://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/2017_awp.pdf (a letöltés időpontja: 2017. 03. 06.)
- [28] Endrődi I. – Ország I.: Az Önkéntes Polgári Védelmi Szervezetek Európai Fóruma (ECF), valamint a Regionális Partnerségi Együttműködések. *Polgári Védelmi Szemle*, 2011/1. szám, 128–146.
- [29] Endrődi I. – Ambrusz J. – Muhoray Á.: Nemzeti Közszolgálati Egyetem közös közszolgálati gyakorlatának a „Vihar 2016” összefoglalása, következtetései. *Védelem Tudomány*, 1. évf. 4. szám, 2016, 241–270.

Development Frameworks of the Rescue Organizations in the Field of the European Union Civil Protection Policy

KRISTÓF PLÉBÁN J. – ÁRPÁD MUHORAY

The civil protection policy of the European Union, through the development of civil protection organizations seeks to create a unified defence capability to ensure the economic development of the Union. Hungarian civil protection organizations can increase their efficiency by leveraging the financial and professional opportunities provided by the Union and improving their ability to remedy their damage. In this paper, the authors examine the functioning of the Civil Defense Mechanism of the European Union as an aid background in the development of civil protection in Hungary. It also analyses the impact of the European Union civil protection policy on the development of the intervention capabilities of voluntary civil protection organizations in Hungary and the links to the development policy towards the European Union policy by seeking progress. The authors advocate making better use of the backbone of the European Union's civil protection policy.

Keywords: European Union Civil Protection Mechanism, civil protection volunteers, civic self-care, trainings, exercises